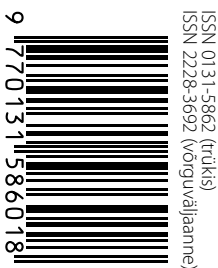

EESTI LOODUS

Mürareostus ajab loomad segadusse

Sademed ja nende mõõtmine
Unesco kaitseala Lääne-Eestis
Austraalia loodus

ISSN 0131-5862 (trükitis)
ISSN 2228-3692 (võrguväljaanne)

810985151077 6

- 2 Toimetaja veerg**
- 3 Sõnumid**
- 11 EL küsib:** vastab Siim Kiisler
- 12 Mürareostus ja loomad**
Kunter Tätte vaatleb ammu teada keskkonnaprobleemi, mida on püütud senini leevendada üsna vähese eduga
- 18 Eesti järvemuda isesugustes järvenõgudes**
Merle Otsmaa kirjeldab meie järvedes leiduvaid mudavarusid ja muda settimise iseärasusi, lähtudes järvetüpidest
- 26 Unesco saared Lääne-Eestis: hästi hoitud saladus**
Lia Rosenberg tuletab meelde Lääne-Eesti saarte biosfäärikaitseala, mis on üldsusele vähe tuntud
- 30 Võiliblikate kadunud esivanem *Colias ponteni* on kaotanud oma kodumaa ja ka ise kadunud**
Aleksander Pototski otsib maailma võiliblikate võimaliku esivanema kunagist elupaika ja arutleb perekonna liikide levikumustri üle
- 36 Üks Eesti paigake: Jakapkerigu oru saladused**
Juhani Püttsepp viib lugeja Võrumaa varjatud väikesesse orgu, mis paistab silma rohkete legendide poolest
- 38 Huvitav Eesti: Allikukivi koopad Pärnumaal**
Katre Palo tutvustab Kilingi-Nõmme lähedal asuvat geoloogilist vaatamisväärsust, silmapaistvate mõõtmega koobastikku
- 40 Poster: Uku Praks**
- 42 Intervjuu: Kasvatage rohkem kodumaiseid ilutaimi!**

- Botaanik Ülle Kukke küsitlenud
Toomas Kukke
- 48 Matkarada: Pühajärve preilide jälgedes**
Helen Külvik soovib kuldset sügist nautida just Lõuna-Eesti kauni vahelduva maastiku keskel
- 54 Looduselamus maailmast: Austraalia põuasel sisemaal**
Hendrik Relve jagab muljeid võluvast tühermaast, mille loomad ja taimed on küll vähearvukad, ent omapäraselt kohastunud
- 59 Tartu tselluloositehas: kas Pulp Fiction?**
Urmas Aunin juhib tähelepanu Emajõe piirkonda kavandatava hiigeltehase arvatust suuremale keskkonnamõjule
- 60 Tiit Kändleri essee: Ämbliku maailma võrgus**
- 62 Kuidas mõõdetakse sademeid?**
Ain Kallis tutvustab olulise ilmaparametri mõõtmise ajalugu ja annab ülevaate ka nüüdisaegsetest mõõtevõimalustest
- 66 Astelpaju – Sibiri ananass**
Triin Nõu annab juhi-seid, kuidas kasutada väärtuslike omadustega marjataime
- 68 Mälestusi professor Juhan Aulist**
Mart Niklus meenutab kuulsat zooloogi ja antropoloogi 120. sünniaastapäeva puhul tema elu keerdkäike 1950. aastatel
- 72 Panin tähele: põhja-ungrukold**
- 74 Kroonika**
- 78 Mikroskoop**
- 79 Ristsõna**
- 80 Ajalugu, sünnipäevad**

Foto: erakogu

Mina jään

Suve hakul tutvustasin Jaapani pressiesindajatele Setomaad. Järjekordse turismimagneti juures seisatudes haarasin kõrval kasvavalt kuusepuult võrse, mille hajameelselt suhu pistsin. Jaapanlaste ilusad ümmargused silmad läksid imetusest veel ümmargusemaks, jälgides, kuidas ma seda neile tundmatut loodusandi mõnuga närin.

Unustasime turismimagneti ja leidsime sootuks põnevama jututeema: eestlaste looduslähedane pärimuslik toidukultuur. Kuusevõrsed said kõigil maitstud (muide, see pole välismaalaste puhul sugugi enesestmõistetav) ja kenasti pildile jäädvustatud. Veel suurem oli meie kõigi üllatus, kui vaid kümnekonna minuti pärast söögilauda istusime: koduleiva kõrval ehtis lauda kuusekasvudega maitsestatud ja rohekaks kirjajatud maitsevõi ning joogipooliseks toodi kallitele külalistele ... kuusevõrseveini!

Suve keskaiku tuli mulle maakoju külla kooliõde, kes oli juba pärast ülikooli kodumaa tolmu jalgelt pühkinud ja elab nüüd Šveitsis, keset kõige hunnitumaid mägesid ja alpijärvi, maailma ühes kõige tsiviliseeritumas keskkonnas. Ta istus mu terrassil, lasi pilgul libiseda üle lõpematu, kuni horisondini laiuva, kuid siiski väga tavalise rukkipollu ja ütles: „Tead, sul on siin miljonivaade.“ Ehkki

ma olen temaga täiesti nõus, oli see ikkagi ootamatu avaldus kelleltki, kes elab imeilusas kohas. „Mäed on muidugi ilusad, aga ma tunnen tohutut igatsust silmapiiri järele! Avaruse ja ääretute vaadete järele!“ öhkas ta.

Suve teisel pooltel õnnestus mul teoks teha üks ammune unistus: käia ära Kihnu saarel. Meri, rannaniidud, kadakased karjamaad – näib, nagu arnotalilik klantspilt, kuid ometi on see oma ja armas ning hingematvalt ilus. Kastiautod ja triibuseelikud lisaks, et oleks ka tiba eksootikat.

Kuhu ma jutuga jõuda tahan? Ilmselt tõdemuseni – tõsi küll, mõnevõrra kulunud –, et Eestimaa on rikas paik. Me oleme ise siin keskkonnas sees ega taju enam sageli suurt pilti. Me tahame Pariisi, Ameerikasse, Bali saartele ... Aga kõigepealt soovitan ikkagi Nuustakul ära käia! Selle saab suurepäraselt ühendada väljasõiduga Pühajärvele ja näiteks teha retke seekordses ajakirjanumbris soovitatud Murrumetsa matkarajal. Või siis käia meie läänesaartel, mis on tunnustatud Unesco biosfäärikaitsealana – sellestki saab lugeda siitsamast numbrist.

Ja kui juhtute sügisel matkal veidi külma saama, siis võtke paar lusikatäit kuusevõrseesiirupit, mis teil loodetavasti mainumbrist inspireerituna sahvriiriulil seisab.

Hellen Kõlvik

EESTI LOODUS

68. aastakäik Nr 10, oktoober 2017

Toimetuse address:

Baeri maja, Veski 4, 51005 Tartu
e-post toimetus@el.loodus.ee
tel 742 1143

Peatoimetaja **Toomas Kukk**
742 1143, tomkukk@gmail.com

Toimetaja **Helen Külvik**
529 4033, helen.kylvik@gmail.com

Toimetaja **Juhan Javois**
5661 0851, juku@ut.ee

Toimetaja **Katre Palo**
521 8771, palo.katre@gmail.com

Sõnumitoimetaja **Toomas Juriado**
742 1143, toomas.juriado@el.loodus.ee

Keeletoimetaja **Monika Salo**
742 1186, monika.salo@el.loodus.ee

Küljendaja **Raul Kask**
raul@ww.ee

Väljaandja: **MTÜ Loodusajakiri**
Endla 3, Tallinn 10122

Vastutav väljaandja **Riho Kinks**
riho.kinks@loodusajakiri.ee

Tellimine ja info **Triin Nõu**
610 4105, loodusajakiri@loodusajakiri.ee

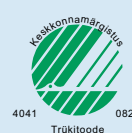
Reklaamijuht **Helen Lehismets**
610 4106, reklaam@loodusajakiri.ee

Ajakiri ilmub keskkonnainvesteeringute keskuse toetusel

© MTÜ Loodusajakiri, Eesti Loodus®, 2017

Summaries of some articles can be found at our web site www.eestiloodus.ee

Trükitud trükikojas Printall

